

ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

23 квітня 2014 року

м. Київ

Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України в складі:

головуючого Яреми А.Г., суддів: Григор'євої Л.І., Патрюка М.В., Сеніна Ю.Л., Гуменюка В.І., Романюка Я.М., Сімоненко В.М., - Охрімчук Л.І., за участі: представників товариства з обмеженою відповідальністю «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» - Антонюк Наталії Володимирівни та Тертичного Тараса Олександровича,

розглянувши в судовому засіданні справу за клопотанням товариства з обмеженою відповідальністю «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» про надання дозволу на примусове виконання рішення Міжнародного арбітражного центру Федеральної палати економіки Австрії від 1 вересня 2011 року про стягнення боргу з публічного акціонерного товариства «Компанія «Райз» за заявою товариства з обмеженою відповідальністю «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» про перегляд ухвали колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 жовтня 2013 року,

в с т а н о в и л а :

У листопаді 2012 року товариство з обмеженою відповідальністю «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» (далі - ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ») звернулось до суду з клопотанням, в якому просило, з урахуванням зміни під час розгляду справи прохальної його частини, надати дозвіл на примусове виконання рішення Міжнародного арбітражного центру Федеральної палати економіки Австрії від 1 вересня 2011 року шляхом стягнення з публічного акціонерного товариства «Компанія «Райз» (далі - ПАТ «Компанія «Райз») 615 685,64 євро.

В обґрунтування вимог клопотання заявник зазначав, що рішенням арбітражного суду з боржника було стягнуто 1 300 220,10 євро. Рішення суду набрало законної сили, ПАТ «Компанія «Райз» не оскаржувалось і було частково виконано останнім. Однак з грудня 2011 року боржник припинив вносити платежі й рішення суду в повному обсязі не виконав.

Ухвалою Голосіївського районного суду м. Києва від 30 квітня 2013 року, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду м. Києва від 25 липня 2013 року, у задоволенні клопотання відмовлено.

Ухвалою колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 жовтня 2013 року касаційну

скаргу ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» відхилено, ухвали судів першої та апеляційної інстанцій залишено без змін.

У січні 2014 року ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» подало до Верховного Суду України через Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ заяву про перегляд ухвали колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 жовтня 2013 року.

Ухвалою колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17 березня 2014 року допущено до провадження Верховного Суду України цивільну справу за клопотанням ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» про надання дозволу на примусове виконання рішення Міжнародного арбітражного центру Федеральної палати економіки Австрії від 1 вересня 2011 року про стягнення боргу з ПАТ «Компанія «Райз» для перегляду ухвали колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 жовтня 2013 року.

У заяві ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» про перегляд ухвали колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 жовтня 2013 року порушується питання про скасування рішення касаційного суду та ухвалення нового рішення про задоволення клопотання з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої [статті 355 Цивільного процесуального кодексу України](#) (далі - [ЦПК України](#)), - неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, а саме: частини першої статей IV і V Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року (Нью-Йорк) (далі - Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень), статті 9 Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності від 20 березня 1992 року, ратифікованої постановою Верховної Ради України від 19 грудня 1992 року (далі - Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності), статті 36 Закону України від 24 лютого 1994 року № 4003-ХІІ «Про міжнародний комерційний арбітраж» (далі - Закон № 4003-ХІІ), [статті 3 Закону України від 23 червня 2005 року № 2709-IV «Про міжнародне приватне право»](#) (далі - Закон № 2709-IV), частини другої [статті 10 Цивільного кодексу України](#) (далі - [ЦК України](#)) та пункту 2 частини другої [статті 396 ЦПК України](#).

Для прикладу наявності неоднакового застосування судом касаційної інстанції вищезазначених норм матеріального права ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» посилається на ухвали колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ: від 15 червня 2011 року (справа № 6-4630 св 10), від 16 січня 2013 року (справа № 6-39978 св 12), від 20 лютого 2013 року (справа № 6-909 св 12).

Заслухавши суддю-доповідача, пояснення представників ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» - Антонюк Н.В. та Тертичного Т.О., дослідивши матеріали справи, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України вважає, що заява про перегляд оскаржуваного судового рішення підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відповідно до [статті 353 ЦПК України](#) Верховний Суд України переглядає судові рішення у цивільних справах виключно з підстав і в порядку, встановлених цим Кодексом.

За положеннями пункту 1 частини першої [статті 355 ЦПК України](#) підставою для подання заяви про перегляд судових рішень у цивільних справах є неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Відповідно до змісту [статті 360-4 ЦПК України](#) суд задовольняє заяву про перегляд справи Верховним Судом України і скасовує судові рішення у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої [статті 355 ЦПК України](#), якщо встановить, що судові рішення є незаконним.

Судами встановлено, що рішенням Міжнародного арбітражного центру Федеральної палати економіки Австрії від 1 вересня 2011 року із закритого акціонерного товариства «Компанія «Райз» (ПАТ «Компанія «Райз») на користь ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» стягнуто суму боргу в розмірі 1 100 984,05 євро, відсотки за прострочення платежу в сумі 124 664,64 євро, арбітражні витрати в розмірі 36 048,13 євро та витрати на юридичний супровід у розмірі 38 523,28 євро.

Згідно арбітражного рішення та протоколу слухання від 14 червня 2011 року боржник отримав текст позовної заяви, мав свого представника в арбітражному процесі до 3 червня 2011 року та надавав свої заперечення, які були враховані під час розгляду справи, про що зазначено в пункті 35 арбітражного рішення.

3 червня 2011 року представник ЗАТ «Компанія «Райз» повідомив арбітра про те, що більше не представляє інтереси боржника. 6 червня 2011 року в постанові № 7 арбітр звернув увагу відповідача на обов'язок брати участь у слуханні, призначеному на 14 червня 2011 року й ця постанова отримана боржником 7 червня 2011 року.

Відмовляючи в задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання на території України рішення міжнародного арбітражу, суд першої інстанції дійшов висновку про те, що визнання й виконання такого рішення суперечить публічному порядку України, а представник боржника ще 3 червня 2011 року повідомив одноособового арбітра та ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» про те, що більше не буде представляти інтереси відповідача.

Відхиляючи апеляційну скаргу ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» і приймаючи рішення у справі, апеляційний суд м. Києва, хоча й указав на безпідставність висновку суду першої інстанції щодо порушення визнанням та виконанням рішення Міжнародного арбітражного центру Федеральної палати економіки Австрії від 1 вересня 2011 року публічного порядку України, однак залишив його ухвалу без змін. При цьому суд виходив з того, що заявник не довів факту вручення боржнику повідомлення про обов'язкову участь у слуханні, призначеному на 14 червня 2011 року, а також з відсутності підтвердження вручення відповідачеві документів про збільшення заявником суми вимог, обґрунтування відсотків за прострочення платежів та договірних відсотків.

Залишаючи без змін ухвали судів першої та апеляційної інстанцій про відмову в задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду, суд касаційної інстанції виходив із того, що стягувачем не надано доказів, які б свідчили про те, що боржник був належним чином повідомлений про час і місце розгляду справи.

Заявник зазначає, що суд касаційної інстанції під час розгляду аналогічних справ за подібних предмета спору, підстав позову, змісту позовних вимог, установлених фактичних

обставин справ і однакового матеріально-правового регулювання спірних правовідносин дійшов неоднакових правових висновків. Суд, застосувавши [статтю 396 ЦПК України](#), не звернув уваги на те, що спірні правовідносин регулюються нормами міжнародного права та міжнародними договорами.

Так, у наданих ТОВ «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» як приклад неоднакового застосування касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права ухвалах колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 січня 2013 року (справа № 6-39978 св 12) та від 20 лютого 2013 року (справа № 6-909 св 12), які постановлені у справах за клопотаннями юридичних осіб про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду в Україні, суд касаційної інстанції, переглядаючи судові рішення, дійшов висновків про те, що в силу положень чинного міжнародного та вітчизняного законодавства, а саме: статті V Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, статті 9 Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, [статті 3 Закону № 2709-IV](#), частини другої [статті 10 ЦК України](#) та пункту 2 частини другої [статті 396 ЦПК України](#), і за встановлених у справах обставин (повідомлення боржників про судові засідання іноземного суду), у судів відсутні підстави для відмови в задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Сторона повинна бути повідомлена про процес розгляду справи, а не про дату судового засідання, за результатами якого було винесено рішення у справі.

У справі № 6-4630 св 10 касаційний суд, залишаючи без змін ухвалу суду апеляційної інстанції про задоволення клопотання юридичної особи про надання дозволу на примусове виконання рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України та виходячи з норм статті 36 Закону № 4003-XII, дійшов висновку про те, що тягар доведення факту відсутності повідомлення про арбітражний розгляд лежить на боржникові, який не погоджується з рішенням іноземного суду.

Отже, існує неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, а саме: пункту 1 статті V Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, статті 9 Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, статті 36 Закону № 4003-XII, [статті 3 Закону № 2709-IV](#) та частини другої [статті 10 ЦК України](#), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції вказаних норм матеріального права, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України виходить із такого.

За змістом частини другої [статті 10 ЦК України](#) та [статті 3 Закону № 2709-IV](#), якщо в чинному міжнародному договорі України, укладеному у встановленому [законом](#) порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені відповідним актом цивільного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України.

Відповідно до статті V Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень і статті 36 Закону № 4003-XII у визнанні й виконанні арбітражного рішення може бути відмовлено на прохання тієї сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона надасть компетентному суду, у якого просить визнання або виконання, докази того, що сторона, проти якої постановлено рішення, не була належним чином повідомлена про призначення

арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення.

Згідно зі статтею 9 Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, у виконанні рішення може бути відмовлено на прохання сторони, проти якої воно направлено, тільки якщо ця сторона надасть компетентному суду за місцем, де виклопочується виконання рішення, докази того, що вона не була повідомлена про процес.

Залишаючи без змін рішення судів першої та апеляційної інстанцій, касаційний суд виходив з того, що всупереч пункту 2 частини другої [статті 396 ЦПК України](#) стягувач не надав доказів, які б свідчили про те, що ПАТ «Компанія «Райз» було належним чином повідомлене про час та місце розгляду справи та, у зв'язку з цим, не мала можливості подати свої пояснення.

При цьому судом не взято до уваги, як те, що пункт 2 частини другої [статті 396 ЦПК України](#) може застосовуватися тільки, якщо міжнародними договорами такі випадки не передбачено, так і те, що наведеними міжнародними договорами та [законами](#) врегульовано випадки, що були предметом розгляду у справі.

Оскільки до спірних правовідносин підлягають застосуванню норми міжнародного права, то доведення факту неповідомлення ПАТ «Компанія «Райз» про арбітражний розгляд лежить на ньому, як на особі, яка заперечує визнання іноземного рішення на території України.

Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України вважає, що суд касаційної інстанції у справі, яка переглядається, неправильно застосувавши [статтю 396 ЦПК України](#) замість наведених норм, постановив ухвалу, яка є незаконною й підлягає скасуванню відповідно до пункту 1 частини першої [статті 355 ЦПК України](#).

Ураховуючи викладене, ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 жовтня 2013 року не може залишатися в силі, а підлягає скасуванню з направленням справи на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Керуючись статтями [355](#), [360-3](#), [360-4 ЦПК України](#), Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

Заяву товариства з обмеженою відповідальністю «Рьорен-унд Пумпенверк Бауер ГмбХ» задовольнити частково.

Ухвалу колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 жовтня 2013 року скасувати, справу направити на новий розгляд до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій пунктом 2 частини першої [статті 355 Цивільного процесуального кодексу України](#).

Головуючий А.Г. Ярема
Гуменюк Л.І. Охрімчук
Сенін В.М. Сімоненко

Л.І. Григор'єва В.І.
М.В. Патрюк Я.М. Романюк Ю.Л.